

דגם תשובות לשאלון עברית לבתי ספר דרוזיים, קיץ תשפ"ד, מס' 15381

לפניכם דגם תשובות למבחן בעברית, הכולל הבנת הנקרא, הבנת הנשמע, הבעה, לשון, תנ"ך ושירה. התשובות המפורטות כאן בתנ"ך ובשירה הן הצעה בלבד, והנבחנים רשאים להשיב על השאלות בדרכם שלהם. בכל מקרה יש לוודא שהתשובות מבוססות על הטקסט.

בשאלות שמצוין בהן במפורש, יש להקיש במחשב את מספר הפריטים הנכונים.

שימו לב: התשובות על שאלות קטע השמע בעמוד 3!

קטע השמע:

עדי אלטשולר היא אשת חינוך ועשייה ומנהיגה חברתית שפועלת למען הקהילה, כדי להפוך את העולם למקום טוב יותר. כבר כשעדי הייתה בת 16, בזמן שבני גילה בילו עם חברים במסיבות ומשחקים, היא הקימה את תנועת "כנפיים של קרמבו" – תנועת הנוער הראשונה והיחידה בישראל לילדים עם צרכים מיוחדים שסובלים בעיקר מבעיות בריאות המקשות את חייהם. תנועת "כנפיים של קרמבו" מעוררת השראה בארץ ובעולם ופועלים בה יחד ילדים ובני נוער מכל חלקי האוכלוסייה בישראל. עדי יזמה גם את המיזם "זיכרון בסלון" שבו ביום הזיכרון לשואה ולגבורה מתקיימים בבתיים של אנשים מפגשים אישיים ובהם ניצולי שואה באים ומספרים את סיפוריהם.

עדי נבחרה להדליק משואה בטקס הדלקת המשואות בערב יום העצמאות ה-72 למדינת ישראל. בנימוקים לבחירתה נכתב שהיא לא רק פעילה חברתית נמרצת, אלא יותר מכול היא פועלת לחיבור ואיחוד החלקים השונים והמגוונים של החברה בישראל. בפעילויותיה החברתיות היא נותנת ביטוי לערכים של ערבות הדדית ושל אהבת האדם – "ואהבת לרעך כמוך". הפעילויות החברתיות של עדי מזמנות מפגשים ושיחות בין יחידים ובין קבוצות שלמרות השוני ביניהם מצליחים לפעול במשותף.

עדי הקדישה בהתרגשות את המשואה שהדליקה לניצולי השואה ולכל הילדים והילדות בישראל. וכך היא אמרה: "לכבוד כל הילדים והילדות בישראל – כולכם ראויים לאהבה, לכולכם הזכות לחלום, לכולכם יש מקום בעולם. כולכם ילדים מיוחדים. ולכבוד הנערה שיושבת עכשיו בבית, שמרגישה את הלהבה בוערת בליבה ויודעת עמוק בפנים שאפשר וצריך לברוא מציאות אחרת – אל תיתני לאף אדם לעצור אותך. את יכולה הכול".

עדי עושה כל שביכולתה לשנות את העולם ולהפוך אותו למקום שהרבה יותר נעים להיות בו. לא בכדי נבחרה עדי לאחת ממנהיגי הדור הבא בעולם ברשימת המגזין TIME וגם נאמה באו"ם בשם אנשי יזמות ויצירתיות ישראלים.

פרק ראשון: הבנת הנקרא, הבנת הנשמע והבעה (60 נקודות)

חלק א – הבנת הנקרא (30 נקודות)

שאלות 1-8

על הנבחנים לענות על כל השאלות 1-8. בכל שאלה על הנבחנים לענות על אחד מן הסעיפים – א או ב.

שימו לב: שאלות 1-8 נבדקות באחוזים!

1. א. – מנהיגות היא תופעה הקשורה בתכונות של בני אדם.
ב. – חוקרים לא הצליחו להוכיח זאת.
2. א. על הנבחנים לכתוב על פי פסקה ג שתי פעולות של מנהיג אשר מעוררות הערצה בקרב הציבור.
פעולה 1: הוא מסכן את חייו.
פעולה 2: הוא מתרכז באנשים שהוא מוביל.
[פעולות נוספות: הוא מעודד את האנשים סביבו לחשוב חשיבה עצמאית (ולפעול למען מטרות משותפות). הוא מדריך את האנשים סביבו כיצד לממש את מטרותיהם וכיצד להגיע להישגים].
ב. על הנבחנים להעתיק מפסקה ד משפט שיש לו משמעות דומה למשפט המצוטט מפסקה ג. התפקיד שלו (של המנהיג) אינו לפתור בעיות, אלא ללמד אותם כיצד לפתור את הבעיות שלהם בעצמם.
3. א. על הנבחנים לסדר את המשפטים על פי סדר ההתרחשות שלהם.
(1) ג.
(2) ב.
(3) א.
ב. על הנבחנים להקיף את המשפטים שבהם התפיסה של "מנהיגות מעצבת" אינה באה לידי ביטוי.
– מורים המכתיבים לתלמידים את חומר הלימוד ודורשים מהם שינון של החומר (1)
– מורים הכותבים על הלוח את התשובות על שאלות קשות (3)
– מורים שמתייחסים לתלמידים בסמכות ובלי פשרות (4)
4. א. – להכריח
ב. – מעודדת
5. א. על הנבחנים להשיב אם בבית הספר שבו הם לומדים מעניקים להם "דג" (מספקים תשובות) או מלמדים אותם "לדוג" (מלמדים אותם לחשוב חשיבה עצמאית), להסביר את דבריהם ולהדגים אותם.

דוגמה לתשובה:

בבית הספר שלי המורים משתמשים בדרכים מגוונות להוראה. הם נותנים לנו במהלך השיעור שאלות, וצופים בנו במן שאנו פותרים אותן, הם מלמדים אותנו להיות סקרנים וספקנים וגם איך לשתף פעולה וללמוד זה מזה. לדוגמה, אחד המורים נתן לנו מטלה בנושא איכות הסביבה. את המטלה הכנו אני ועוד שני תלמידים יחד, כל אחד הביא רעיונות משלו, וכך הצלחנו להציע פתרונות לבעיות סביבה והעלינו רעיונות חדשים בנושא. לכן לדעתי בבית הספר שלי מלמדים אותנו לדוג יותר משמעניקים לנו דגים.

ב. על הנבחנים להשיב אם לדעתם מנהיג מן הסוג הנתון (מעצב) מתאים להנהיג מדינה, ולנמק את דבריהם. לדעתי, מנהיג מעצב מתאים מבחינות מסוימות, אך לא מכל הבחינות, להנהיג מדינה. מצד אחד מנהיג כזה מתאים להנהיג מדינה מכיוון שהוא אינו מתרכז בעצמו או בצרכים האישיים שלו, אלא בציבור. אולם מנהיג של מדינה אינו יכול לפעול למען שיפור היכולות של אנשים או ללמד את הציבור הרחב לפתור בעיות בעצמם. הוא עצמו צריך לפתור בעיות, הרבה בעיות במדינה, והוא צריך להמציא פתרונות יצירתיים. הוא צריך לקדם דברים רבים הדורשים תיקון. לכן מנהיג של מדינה צריך מאפיינים אחרים או אולי נוספים על המאפיינים של מנהיג מעצב.

6. א. על הנבחנים להשיב אם הם מסכימים עם הטענה כי אפשר להפוך כל מורה למנהיג, ולנמק את קביעתם על פי מאמר ב.

דוגמה לתשובה:

אני מסכים עם הטענה. על פי "הגישה המצבית", כל אחד יכול לרכוש כישורי מנהיגות ולהיות מנהיג. לא התכונות של המורה קובעות אם הוא יהיה מנהיג אלא ההזדמנויות שיש לו בחיים. באמצעות ההכשרה הנכונה, מורה יכול להיחבר למנהיג.

או:

אינני מסכים עם הטענה. לא כל אחד יכול להיות מנהיג. על פי "גישת התכונות" רק אדם שנולד עם תכונות מסוימות שמקדמות אותו יכול להגיע לדרגת מנהיג.

ב. על הנבחנים להשיב אם לדעתם היכולת של מנהיג להשפיע על אנשים אחרים היא יכולת שנולדים איתה או יכולת שאפשר ללמוד, ולנמק את דעתם על פי **מאמר ב.**

לדעתי, היכולת של מנהיג להשפיע על אנשים אחרים היא יכולת שלומדים במהלך החיים. זו המסקנה שעולה ממאמר ב. לפי מאמר ב, מי שמאמין שכל אחד יכול להפוך למנהיג על ידי רכישה ותרגול מתאים של כישורי מנהיגות, בהכרח מאמין שהיכולות שלו הן נרכשות.

או:

לדעתי, היכולת של מנהיג להשפיע על אנשים אחרים היא יכולת מולדת. על פי מאמר ב יש גישה ולפיה מנהיגים הם אנשים שיש להם תכונות מסוימות מלידה. אחת מן התכונות האלה חייבת להיות התכונה הבסיסית במנהיגות – להשפיע על אנשים.

7. א. על הנבחנים להשיב אם לדעתם כותב **מאמר א** היה מסכים עם הטענה שלמנהיג יש יכולת להשפיע על אנשים אחרים ולגרום להם לבצע משימות מתוך מחויבות, בשיתוף פעולה ומתוך אמונה במטרה, ולהוכיח את קביעתם על פי **מאמר א.**

דוגמה לתשובה:

לדעתי, כותב מאמר א היה מסכים עם הטענה שלמנהיג יש יכולת כזאת, מכיוון שהוא עצמו כותב שאי אפשר לכפות על אנשים לפעול, אלא צריך לעורר בהם תחושת מחויבות ואמונה ביכולתם לשנות ולהשפיע. הרעיון לגרום לאנשים לפעול מתוך מחויבות ואמונה ביכולתם לשנות ולהשפיע הוא במילים אחרות ביטוי של היכולת של אדם להשפיע על אחרים.

ב. על הנבחנים להשיב עם איזו משתי הגישות הנתונות היה מסכים תת־אלוף אבמן, ולנמק את תשובתם. תת־אלוף אבמן היה מסכים עם "גישת המנהיגות המעצבת". הוא הרי מציג "ארגז כלים" מנהיגותי, שנועד להקנות ערכים ונורמות לתלמידים ולהשפיע על עיצוב אישיותם והתנהגותם, כלומר הוא מאמין שמנהיגות אפשר לרכוש והיא אינה תוצאה של תכונות מולדות.

8. א. על הנבחנים להעתיק **ממאמר א** משפט שמשמעותו דומה למשמעות המשפט הנתון **ממאמר ב.** "אפשר לפתח ולתרגל התנהגויות כאלה (של מנהיג מעצב) אצל מנהלים, אצל מפקדים ואצל בני נוער".

ב. על הנבחנים להסביר על פי **שני המאמרים** מדוע בקריאה "אחרי" באה לידי ביטוי פעולה שמעוררת אמון במנהיג. הקריאה "אחרי" היא קריאה של מפקד שמסתער על יעד או אויב לפני החיילים שלו. זו קריאה של מפקד שמשמש דוגמה לחייליו, ואשר מוביל אותם בפועל. זוהי דוגמה אישית של התנהגות אחראית ומוסרית – הוא דורש מחייליו התנהגות שהוא דורש גם מעצמו, וזה גורם לאנשיו להעריך אותו ולסמוך עליו. הם סומכים עליו כלומר הוא עורר בהם אמון בפעולותיו, בין השאר כי הם יודעים שהוא מוכן להקריב את עצמו למען המטרה.

חלק ב – הבנת הנשמע (15 נקודות)

תשובות לשאלות על **קטע השמע:**

על הנבחנים לענות על כל השאלות 9–12.

שים לב: בשאלות 9–11 יש להקיש בכל תשובה 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.

9. – כי פעילותה כוללת את כל חלקי האוכלוסייה בישראל.

10. – היא נבחרה להדליק משואה.

11. – סמל לנערים ולנערות שרוצים ליצור מציאות אחרת.

12. שימו לב: שאלה זו מוערכת **באחוזים.**

על הנבחנים להשיב מה המטרה העיקרית בפעילותה של עדי. (100%)

המטרה העיקרית בפעילותה של עדי היא להפוך את העולם למקום טוב יותר. / חיבור ואיחוד של החלקים השונים והמגוונים של החברה בישראל.

חלק ג – הבעה (15 נקודות)

13. על הנבחן לכתוב חיבור על אחד מן הנושאים (1)–(2).
את החיבורים של הנבחנים יש להעריך על פי טבלת התבחינים שלהלן.

54%-0%	69%-55%	84%-70%	100%-85%	חלוקת נק'	תבחינים להערכה	
אין עמדה / העמדה אינה ברורה			הצגת עמדה ברורה בנושא	1.5 נקודות	עמדה	א. תוכן ומבנה 50% (7.5 נקודות)
הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או נימוקים שאינם קשורים לטענות – אין ביסוס / ביסוס חלקי / לא רלוונטי			הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים, הקשורים לטענה, ביסוס באמצעות דוגמאות, הסברים, ציטוטים	2.5 נקודות	הנמקה וביסוס	
לכידות רעיונית קלושה ביותר / אין לכידות, אין קישוריות או הקישוריות לקויה / אינה מתאימה			לכידות רעיונית מיטבית בחיבור כולו במגוון אמצעים: קשרים נכונים, חזרות לקסיקליות, אזכורים וכדומה.	2.5 נקודות	קישוריות ולכידות	
אין פתיח או יש פתיח עמום / מבולבל, אין הצגה ברורה וחד־משמעית של הבעיה / הקונפליקט			פתיח המציג את הנושא ואת הקונפליקט (הדילמה)	נקודה אחת	פתיח	
100%					סה"כ	
משלב לשון נמוך			משלב לשון בינוני-גבוה	נקודה אחת	משלב לשון	ב. מבע 20% (3 נקודות)
אוצר מילים וצירופים דל			אוצר מילים וצירופים מגוון	2 נקודות	אוצר מילים	
100%					סה"כ	
משפטים שאינם תקינים: שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע, שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם			משפטים שהתחביר בהם תקין: שימוש תקין במילות יחס וביידוע, שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם	שתי נקודות	תקינות תחבירית ולשונית	ג. תקינות 30% (4.5 נקודות)
אין הקפדה על מוסכמות כתיבה.			חלוקה נכונה לפסקאות	נקודה אחת	היצג	
ריבוי שגיאות כתיב ופיסוק				1.5 נקודות	כתיב ופיסוק	
100%					סה"כ	

פרק שני: דקדוק (20 נקודות)

על הנבחנים לענות על כל השאלות 14-18.

חלק א – הפועל ושם העצם

שאלה 14 – מספר הפריטים הנכונים – 6. (על הנבחנים לבחור שלושה מן הסעיפים א-ה.).

- א. (1) תלויה
- (2) לתלות
- ב. (1) לנהל
- (2) התנהלות
- ג. (1) השתמשנו
- (2) שימוש
- ד. (1) יודיע
- (2) הודעה
- ה. (1) להקיף
- (2) היקף

שאלה 15 – שאלה זו נבדקת באחוזים.

על הנבחנים לבחור באחד מן הסעיפים א-ב.

- א. האישיים
- ב. יתרונות גדולים

חלק ב – מילות יחס ותצורת השם

שאלה 16 – מספר הפריטים הנכונים – 4.

- (1) ל
- (2) את
- (3) עם
- (4) מ
- (5) נגד
- (6) על
- (7) בין / ב
- (8) כלפי

שאלה 17 – שאלה זו נבדקת באחוזים.

על הנבחנים לבחור בשניים מן הסעיפים א-ג.

- א. מטע – שורש: נ-ט-ע+משקל: מקטל (מקטל) – מקומות
- ב. חברות – בסיס: חבר+צורן סופי: אות – שמות מופשטים
- ג. מדרחוב – בסיס מדרכה ובסיס רחוב

חלק ג – תחביר

שאלה 18

שימו לב: שאלה זו נבדקת באחוזים.

על הנבחנים לענות על שניים מן הסעיפים א–ד.

א. בגלל ההערצה של אנשים לדמות מסוימת הם מחקים את התנהגותה.

ב. לכן

כאשר

ג. הוא גם צריך לדרוש מתלמידיו לעמוד בכללי התנהגות ברורים.

ד. אף על פי שבעיות משמעת בבתי הספר מטרידות מאוד אנשי חינוך, לצוות החינוכי בבית הספר אין כלים להתמודד עם

בעיות משמעת. / בעיות משמעת בבתי הספר מטרידות מאוד אנשי חינוך, אף על פי כן (אולם, אך, אבל) לצוות החינוכי

בבית הספר אין כלים להתמודד עם בעיות משמעת.

פרק שלישי: תנ"ך או שירה (20 נקודות)
על הנבחנים לבחור: שאלה 19 (תנ"ך) או שאלה 20 (שירה) או שאלה 21 (שירה).

חלק א – תנ"ך

שאלה 19

- א. (1)** על הנבחנים להשיב כיצד יוסף מנסה להאשים את אחיו בגנבה. (100%)
יוסף שולח אדם שיטמין באמתחת אחיו בנימין מטבעות כסף וגביע כסף.
- (2)** על הנבחנים להשיב מהו ההסבר של האחים בתגובה על דברי ההאשמה של השליח. (100%)
כאשר האחים שומעים את דברי ההאשמה נגדם הם אומרים להגנתם כי אין להאשים אותם בגנבה, מפני שבעבר הם החזירו למצרים כסף שהם מצאו באמתחותיהם בארץ כנען. הם חושבים שמקרה זה מלמד שהם אינם גנבים. הם גם מבטיחים לשליח יוסף שאם ימצא שמישהו מהם גנב כסף, הוא יומת, וכל השאר יהיו לו לעבדים.
- ב.** על הנבחנים לציין ולהסביר שתי דרכים שבהן יהודה משכנע את יוסף שלא לאסור את בנימין. (100%)
יהודה מנסה לשכנע את יוסף שלא יאסור את בנימין באמצעות קבלת אחריות של כל האחים על הגנבה, ובאמצעות הטענה שיש כאן מעורבות של אלוהים, ושהיה זה נס שלו לרעתם שגרם להימצאות הגביע והכסף באמתחת בנימין.
- ג.** על הנבחנים להשיב מה הן, לדעתם, התכונות שמנהיג צריך, לפרט שתי תכונות כאלה, ולהסביר כיצד הן עוזרות לאדם להיות מנהיג. (100%)
לדעתי, מנהיג צריך לשמש דוגמה אישית לאנשים סביבו, לדעת לקבל אחריות על מעשים שלו או של אנשיו וכן לדעת לשכנע אחרים לעשות מעשים ולשנות את התנהגותם. תכונות אלה עוזרות לאדם להיות מנהיג מפני שהן מאפשרות לאדם כזה לרכוש את אמון הציבור סביבו, ומאפשרות לציבור להתרשם מכונות דבריו ומן האומץ שהוא מראה במעשיו.
כך בכל התכונות שהוזכרו יהודה מוכיח את יכולתו המנהיגותית: הוא יוזם את הפנייה אל יוסף, הוא מנסה לשכנע אותו ברצינות האחים ובהיותם חפים מפשע, וכן הוא מקבל אחריות על מעשי אחיו, ומציע פתרון למצב.

חלק ב – שירה

על הנבחנים לענות על אַחַת מן השאלות 20–21, אם הם לא ענו על שאלה 19.

שאלה 20

צנח לו זלזל / חיים נחמן ביאליק

- א. על הנבחנים לכתוב מהי העונה המצטיירת בכל אחד מארבעת בתי השיר, ולהשיב מהי המשמעות המטפורית של העונה המצטיירת בכל בית. (4×25%=100%)
- העונה המצטיירת בבית (1) היא סתיו: זמן נשירת הזלזל מן העץ (שלכת). המשמעות המטפורית של הסתיו היא תחושת ניתוק מן העץ, כלומר הדובר־השר מרגיש מנותק ובודד.
- העונה המצטיירת בבית (2) היא חורף: יש סערה – "ירגז יום אחד הסער". העלים האחרונים נופלים מן העץ. המשמעות המטפורית היא תחושת מוות. בבית (2) העלים בקושי שורדים ובסוף נופלים "חללים".
- העונה המצטיירת בבית (3) היא המשך החורף: העובדה שהחורף מוזכר בשני בתים מעידה על אורכו – החורף קשה: "לילות הזָעָה" (הסערה) ו"אופל" (החורף חשוך יותר), שמשמעותם המטפורית היא תחושת בדידות, אין אונים ואימה.
- העונה המצטיירת בבית (4) היא אביב, אך בלי סימני אביב. האביב נאמר במפורש. התחדשות הטבע. המשמעות המטפורית קשורה דווקא לדובר־השר שהוא עומד בניגוד לציפייה מן האביב: הוא אינו פורח, כלומר נובל, ועומד לבדו בלי המשכיות ("לא ציץ לו ופרח / לא פרי ולא עלה").
- ב. על הנבחנים להשיב אילו פרטים מחייו המשורר מתאר בשיר זה. (100%)
- המשורר מתאר את הידלדלות מעיין שירתו – תחושה שהוא פחות יצירתי, והוא על סף הפסקה של כתיבתו. עוד אפשר שהמשורר עוסק בשיר זה בבדידות – היעדר ילדים והמשכיות (ייתכן שהמשכיות היא שירים נוספים, וייתכן שהיא ילדים).
- ג. על הנבחנים להעתיק מן השיר ביטוי שעוסק באַחַת התחושות הקשות של הדובר־השר, ולתאר מקרה אישי שקרה להם או לחברם שבו תחושה זו באה לידי ביטוי. (100%)
- תקבל כל תשובה שתתייחס לעניין של תחושה אישית בשיר. התחושות המתוארות בשיר: בדידות, דאגות (לא מצליח לנוח ולישן), ייאוש (מרוצץ את ראשו אל כתלו), חוסר החלטה (אתחבט), דיכאון (באופל).

שאלה 21

אני מאמין / שאול טשרניחובסקי

- א. (1) על הנבחנים להשיב מהו הקשר בין כותרת השיר "אני מאמין" ובין התוכן שלו. (100%)
הכותרת היא תמצית (סיכום) השיר, ובו פירוט אמונותיו של הדובר־השר.
- (2) על הנבחנים לכתוב שלושה מן הרעיונות המוצגים בשיר, ולהעתיק את השורות בשיר שעוסקות ברעיונות אלה. (100%)
הומניזם – אמונה באדם ובכוחות הנפש שלו ("כי עוד אאמין גם באדם, / גם ברוחו, רוח עז"; "חיי רוח לו אין די").
רעות – אמונה בחברות ובאחוה בין בני האדם ("שחקי כי גם ברעות אאמין"; כל בית 4).
אחוות עמים – אמונה בשוויון בין בני אדם ("לא ברעב ימות עבד, / דרור – לנפש, פת – לדל").
ציונות – אמונה בפריחת עם ישראל ("ישוב יפרח אז גם עמי, / ובארץ יקום דור").
- ב. על הנבחנים להסביר מדוע הדובר־השר מציין בשיר שלא מתייחסים לרעיונותיו ברצינות, ולהתייחס בהסברם גם לשורש ח-ל-ם שבבית הראשון. (100%)
הדובר־השר פונה פנייה ישירה לנמענת. הוא חוזר ארבע פעמים בשיר על המילה "שחקי" ואף אומר לה שהוא מאמין (גם) בה. מכאן אפשר להסיק שההקשר הוא שהנמענת צוחקת לדבריו, אינה מאמינה בהם, ואולי אף מאשימה אותו בדמיונות שווא אופטימיים ומשוללי יסוד.
אפשר ללמוד דבר זה גם מן השורש ח-ל-ם – הנמענת שוחקת על "החלומות" (חלומות בהקיצ). הדובר־השר מכנה את עצמו "החולם" – מי שאינו מציאותי דיו.
כל הפירוט של הרעיונות שבהם הדובר־השר מאמין נעשה כדי להסביר לאותה נמענת משתמעת מדוע אין לצחוק מדברי הדובר־השר, ומדוע יש ממש בדברים אלה.
- ג. על הנבחנים להשיב אם הם מסכימים עם דברי טשרניחובסקי הקשורים לרוח האדם, ולנמק את דעתם. (100%)
תקבל כל תשובה מנומקת המתייחסת בחיוב או בשלילה לנושא של אמונה ברוח האדם, בגדולתה ובטוב שבה.